

Földvári Katalin

Baziliták a diktatúrában Túlélési stratégiák 1950–1989 között¹

1. Bevezető

A szerzetesrendek voltak a katolikus egyház segédcsapatai, hiszen általuk lehetett jelen az oktatásban és a betegápolásban. A második világháború utáni kommunista hatalomátvétel során az egyház elleni küzdelem egyik fő eleme a szerzetesrendek feloszlása volt, melynek megvalósításától a kommunista rendszer az egyház társadalmi befolyásának csökkentését várta. Mivel a katolikus egyház iskolahálózatát a rendek tagjai látták el, ezért a szerzetesek elleni akció az iskolák államosításával kezdődött. Utána kerültek sorra a kórházak, a betegellátás, és a szegénygondozás, ezek mind állami feladatok lettek. A folyamat mottója ez volt: A kommunista államban nincs szükség szerzetesekre.²

A keleti egyházban nincsenek különféle szerzetesrendek úgy, mint a nyugatiban. A keleti szerzetesség lényegét tekintve a Nagy Szent Bazil által megszervezett szerzetesség folytatása. A keleti szerzetesek számára éppen ezért nem szükségesek a megkülönböztető jelzők, hiszen nem váltak különálló csoportokká. A „bazilita” megjelölés nyugati eredetű és arra szolgál, hogy a nyugati szerzetesség rendjei között helyet biztosítson Nagy Szent Bazil követőinek. A mai értelemben vett „bazilita” jelző csak a görög szertartású katolikus szerzetesekre vonatkozik, akiknek közösségét az 1596-os unió után Rómában Ordo Sancti Basilii Magni névvel illetik.³

¹ A kutatás az MTA-SZAGKHF Lendület Görögkatolikus Kutatócsoport keretében készült.

² Révay Edit: Újrainduló szerzetesrendek egy megújuló társadalomban. Budapest–Csíkszereda, 2003. 9.

³ Dudás Bertalan–Legeza László–Szacsvey Péter: Baziliták, Mikes Kiadó, Budapest 1993. 3.

A kommunista hatalom támadásának a Nagy Szent Bazil Rend máriapócsi rendháza is áldozatul esett. A rend történetét bemutató munkák sajnos nem szólnak az 1950-1989 közötti időszakról, így ezt a hiányt pótolva kezdtem el interjúk és visszaemlékezések segítségével adatokat gyűjteni. A kutatás első szakaszában az Amerikából hazatért bazilitákat kérdeztem arról, hogyan tudtak külföldre menekülni és ott új életet kezdeni. Tanulmányomban ezen interjúszövegek és más források segítségével szeretnék átfogó képet adni a vizsgált időszakról.

2. Bazilita atyák és bazilissza nővérek a máriapócsi kegyhelyen

A történelmi Magyarország területén a magyar tartomány kilenc monostort (Ungvár, Munkács Csernekehegy, Kisberezna, Misztice, Husztbaranya, Bikszád, Majszin, Füzesmikola, Máriapócs) foglalt magába, melyek közül a Trianon után csak Máriapócs maradt Magyarország területén. A többi rendház Csehszlovákiához, kisebb részben Romániához került. Máriapócs Magyarország leg híresebb és leglátogatottabb kegyhelye, a Kárpát-medence görög-katolikusságának legjelentősebb vallási központja, Magyarország Nemzeti Szentélye (2003) és az Európai Máriás Háló (2005) tagja. Az Európai Máriás Hálóba minden ország egy kegyhelyet delegálhat. A 19 országot összefogó hálózat előzményei 1996-ra nyúlnak vissza, de a 2000-es évek elején alakult meg hivatalosan Loretto, Czestochowa, Altötting, Lourdes és Fatima kegyhelyek részvételével.⁴ A kegyhely hírnevét a templomában lévő kegykép többszöri (1696, 1715, 1905) könnyezése hozta meg.⁵

A Nagy Szent Bazil Rend tagjait a második könnyezés után, a kőtemplomot építtető Olsavszky Mihály Mánuel püspök hívta Pócsra azért, hogy segítsenek a könnyezések miatt érkező zarándoktömeg ellátásában. Öt szerzetes érkezett ekkor a

⁴ Európai Máriás Háló: Görögkatolikus Szemle Kalendárium, 2006. 49–51.

⁵ A kegyképről lásd: Puskás Bernadett: A máriapócsi kegykép művészettörténeti vonatkozásai. Athanasiana 3. 1996. 19–25.; Janka György: Az első pócsi kegykép története és irodalma. Athanasiana 3. 1996. 25–42. A könnyezésekről bővebben: Belme László: Az Istenszülő pócsi kegyképének csodatevő könnyezése 1696. november 4–december 8. A 300 éves máriapócsi kegykép története a levéltári források tükrében. Történelmi és teológiai áttekintés. Budapest, 1997.; Ivancsó István (szerk): Történelmi konferencia a máriapócsi Istenszülő-ikon első könnyezésének 300. évfordulójára, 1996. november 4–6. Nyíregyháza, 1996.; Ivancsó István (szerk): A máriapócsi kegykép harmadik könnyezésének centenáriuma alkalmából rendezett konferencia anyaga, Nyíregyháza, 2005.

Munkács Csernekehegyi monostorból. Magyarországon már a 11–12. században működtek görög szertartású monostorok, melyek hanyatlása a 13. században, a latin szertartás térhódítása miatt következett be. Az utolsó bazilita monostorokat a tatárjárás pusztította el. A Munkács melletti Csernekehegy monostorában 1360-ban telepítette le a bazilitákat Koriatovics Tódor, Podolia fejedelme. (A noviciátus csak 1921-ben nyílt meg itt.) A csernekehegyi monostor főnökei 1733-ig egyben püspökei is voltak az itt élő, keleti szertartású híveknek.⁶ A kolostor építése 1749-ben kezdődött, az atyák pedig 1753-ban vehették birtokba az épületet.⁷

A rend elsődleges feladata az imaélet általi önmegszentelődés volt, szabályzatuk többszöri reformok során, jezsuita hatásra formálódott ki. A rend szabályzatának megalkotása Nagy Szent Bazil nevéhez köthető, aki a szerzetesekhez szóló intelmeit a Szentírás alapján írta meg, majd eszerint állította össze 55 bővebb, terjedelmesebb szabályát, e regula szerint élnek a keleti szerzetesek azóta is. A monostor lakói három fő feladatot kaptak: dicsőítsék Istent imával, közös zsolozsmázással, böjtöljenek és munkálkodjanak saját illetve embertársaik üdvösségén.

1882-ben a jezsuiták áttanulmányozták a bazilita szabályokat és a keleti szertartást, és beültették a munka szellemét, illetve a fegyelmet Nagy Szent Bazil szabályaiba, amely korábban nem írt elő napról napra végzendő feladatokat. Az 1890-es években a fegyelem és a szellemi színvonal felemelése terén új reformra volt szükség, melyet csak később, az 1920-as években sikerült megvalósítani.⁸ A szerzetesek rendkívül fontos szerepet tölthettek be a kegyhely gondozásában, ellátták a Pócsra érkezőket, gyóntattak, prédikáltak. A rend mindig azokat helyezte ide, akik értettek a zarándokok nyelvén. A máriapócsi monostor tagjai az egyházmegye állandó helyettesei voltak, ha egy párókus valamilyen okból nem tudta elvégezni a munkáját, egy szerzetest küldtek a helyére. A baziliták emellett nevelő tevékenységet is folytattak, a parochiális iskolák mel-

⁶ Dudás-Legeza-Szacsvay i. m. 17–18.

⁷ Vö. Puskás Bernadett: A máriapócsi kegytemplom és bazilita kolostor. Művészettörténeti Értesítő XLIV/3–4. 1995. 169–190.

⁸ Vö. Dudás-Legeza-Szacsvay: Baziliták, 1993. 19–20.

lé 1777-ben grammatikális és nacionális iskolákat⁹ nyitottak. 1841-ben nyílt meg a tanítóképző, ahonnan később számos kántortanító került ki.¹⁰

A Nagy Szent Bazil Rend tagjai a zarándokok lelki gondozását különböző kiadványok megjelentetésével is igyekeztek elősegíteni. A Nagy Szent Bazil Rendnek Ungváron volt nyomdája, majd Máriapócsra is jelentettek meg kiadványokat. A rend nyomdájából került ki többek között a későbbiekben a *Máriapócsi Zarándok-naptár* (1941–1944), a *Máriapócsi Virágoskert* (1925–1932), a *Máriapócs* című kegyhelyismertető füzet (1921, 1928), a *Velünk az Isten!* című imakönyv (1938), a *Kivonat a Nagy Szentbazil rend szabályzatából* (1939), a *Máriapócsi Zarándokájtatosság*, napjainkban pedig a *Baziliták* című sorozat kötetei (2005–2008). A rend a kegytárgyak és kiadványok terjesztésével két helybeli embert bízott meg, akik kevés haszon ellenében bejárták az országot.¹¹

A szerzetesek száma az idők során folyamatosan változott, 1756-ban volt a legkevesebb, 6 szerzetespap. Az 1770-es évektől 1800-ig évente 10–14 pap és 10–13 papnövendék, a 19. században 7–11 között változott a szerzetespapok száma és kb. ugyanennyi növendék volt.¹²

1910-es években a rendnek változtatásokra volt szüksége, reformmozgalom kezdődött meg, melyet Máriapócs 1923-ban fogadott el, s a „reformált atyák” (Maxim Atanáz, P. Zsatkovics Dénes, Bojcsik Sebestyén) ennek szellemében kezdték meg működésüket. A reform során visszaállították a fegyelmet és a szerzetesek saját megszentelődésükön kívül mások megszentelésébe, apostoli tevékenységbe kezdtek. Ennek eredményeként a bazilita atyák 1924–48. között 302 lelkigyakorlatot,¹³ 1925–1950 között pedig 362 népmissziót vezettek nemcsak hazánkban, hanem a

9 Alapfokú és nemzetiségi iskolák (a szerző megjegyzése).

10 Vö. Udvari István: Adatok a máriapócsi iskolákról. Különlenyomat. Vasvári Pál Társaság Füzetek 9. Bessenyei György Kiadó, Nyíregyháza, 1992. 134–143.; uő.: Máriapócs, a ruszinok hajdani vallási, kulturális központja. Különlenyomat. Vasvári Pál Társaság Füzetek 9. Bessenyei György Kiadó, Nyíregyháza, 1992. 124–133.

11 Egy bizonyos Kelincsar és Ványu nevű férfit. Murvai Adrienn gyűjtése.

12 Dudás Bertalan: Baziliták, hová tovább az új ezredévben Magyarországon? Bazilita harmadrendi értesítő, 1996. augusztus, II. évf. 4. sz. 2.

13 A pócsi rendházban, vidéki központokban, iskolákban a nép széles rétegei mellett lelkigyakorlatokat tartottak görögkatolikus kántortanítóknak (1924), gimnáziumi tanulóknak (1925, Munkács, 500 diák), szerzeteseknek, papoknak. (Vö. Dudás Bertalan: Baziliták, hová tovább az új ezredévben Magyarországon? Bazilita harmadrendi értesítő, 1996. augusztus, II. évf. 4. sz. 3.)

Felvidéken és Amerikában is. A népmissziókra általában két atya ment el. A megnyitó után napi három alkalommal tartottak szentbeszédet, a lányokat, legényeket, asszonyokat, férfiakat és gyermekeket külön oktatták. A missziót mindig egy gyertyás körmenet zárta szombat este. A szerzetesek vasárnap a szentmisében búcsúztak el a hívektől. Egy ilyen misszió sikerének köszönheti létrejöttét a hajdúdorogi bazilita rendház.¹⁴

A baziliták 1933-ban Hajdúdorogon, 1946-ban Makón is letelepedtek. Az Apostoli Szentszék 1947. március 7-én felállította a magyarországi baziliták számára a Szent István Provinciát. 1948-ban a szerzetesek Makóról Kiszepstre költöztek. A provinciának 1950-ben 14 pap, 19 papnövendék és 6 testvér tagja volt.¹⁵ Hajdúdorogon a rendtagok lelkipásztori, tanítói, hitoktatói feladatokat láttak el, Kiszepsten pedig lelkipásztori teendőkben segítettek.¹⁶

A bazilita rend két évszázados működése során nagy hatással volt az egész görögkatolikus magyarság vallásos életére. A szerzetesek jelenlétének is köszönhető, hogy Máriapócs rövid idő alatt több száz kilométeres vonzáskörzetű nemzetközi kegyhellyé vált.¹⁷

14 Vö. Török István Izsák: Máriapócs és a baziliták a 20. században. In: Ivancsó István (szerk.): A máriapócsi kegykép harmadik könnyezésének centenáriuma alkalmából rendezett konferencia anyaga, Nyíregyháza, 2005. 197–198.) A missziókról részletesen lásd: Dudás Bertalan: A baziliták szerepe a Hajdúdorogi Egyházmegye történetében. In: Timkó Imre (szerk.): A Hajdúdorogi Bizánci Katolikus Egyházmegye Jubileumi Emlékkönyve 1912–1987. Nyíregyháza, 1987. 108. Dudás-Legeza-Szacsvay i. m. 20.

15 Pirigy István: A magyarországi bazilita kolostorok egyházi jogi helyzetének alakulása a XX. században. Posztbizánci Közlemények 1995. 1–9.

16 P. Dudás Bertalan OSBM: A baziliták szerepe a Hajdúdorogi Egyházmegye történetében. Timkó Imre (szerk.): A Hajdúdorogi Bizánci Katolikus Egyházmegye Jubileumi Emlékkönyve 1912–1987. Nyíregyháza, 1987. 110.

17 Bartha Elek: Görög katolikus ünnepeink szokásvilága, Debrecen, Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi tanszéke, 1999. 155.

A Nagy Szent Bazil Rend férfi ágához kapcsolódik egy női ág is, a bazilissza nővérek. Őket Dudás Miklós püspök telepítette Máriapócsra, mivel felismerte, hogy a lányok neveléséhez szükség van rájuk. Török István Izsák OSBM említi, hogy a bazilita atyák már 1916-ban elhatározták egy apácázarda megalapítását, ahol az árvákról gondoskodnának. A nehéz körülmények miatt tudott ez csak később megvalósulni.¹⁸ 1935-ben négy nővér

érkezett Ungvárról Pócsra, noviciátusukat 1937-ben nyitották meg öt növendékkel. A nővérek templomi ruhákat varrtak, részt vettek a templom gondozásában, közülük három pedig a helyi általános iskolában tanított. Az 1940-re felépült rendházukban zarándokok számára is biztosítottak szállást. A második világháború alatt a bazilissza apácák Máriapócsra árvaházat működtettek, 1946-ban pedig lánynevelő otthont nyitottak. 1945-től Hajdúdorogon internátust vezettek tanítóképzős lányok részére, Sátoraljaújhelyen árvákat gondoztak.¹⁹

A Nagy Szent Bazil Rend női és férfi ága egy világi, ún. harmadrenddel egészül ki, melynek csoportjai több településen (Debrecen, Hajdúdorog, Nyíregyháza, Máriapócs, Szeged stb.) működnek. Az első csoport 1993-ben jött létre Debrecenben, a máriapócsi közösség 2008-ban alakult meg Szocska Ábel atya kezdeményezésére. A Magyarországon lévő harmadrendi csoportok a szeptemberi harmadrendi búcsún találkoznak minden évben Máriapócsra. A tagok a belépéskor ígéretet tesznek arra, hogy törekednek a bazilita rend szellemisége szerint élni, minden

18 Vö. Török István Izsák OSBM: Máriapócs és a baziliták a 20. században In: Ivancsó István (szerk): A máriapócsi kegykép harmadik könnyezésének centenáriuma alkalmából rendezett konferencia anyaga, Nyíregyháza, 2005. 197.

19 Karczub Magdolna: Szent Bazil rendi nővérek, Görögkatolikus Tudósító, 1990. 1. évf. 4. sz. 4.

Istentől kapott tehetségüket a közösség javára fordítani. A bazilita harmadrend szabályzatát az Amerikából hazatért Rakaczky Bazil szerzetes atya fordította magyarra. A bazilita harmadrendi közösségek működési köre négy csoportra osztható: 1. Az imaéletben való elmélyülés, 2. Az egyház tanításának, görögkatolikus hagyományoknak, valamint Nagy Szent Bazil szellemi örökségének megismerése önképzés, közösségi képzések (lelkigyakorlatok, harmadrendi összejövetelek) által. 3. Az evangélium szelleméből fakadó szociális és egészségügyi tevékenység végzése, 4. Apostolkodás és a pasztorációs munkában való segítség.²⁰

3. Út a kolostorok feloszlatásáig

Az 1945–1948 közötti kormányok célja Magyarországon az volt, hogy az egyházat és az államot szétválasszák, majd ez cél a „klerikális reakció” elleni harccá változott. A magyar kommunista mozgalom számára a hatalom teljes megszerzésének folyamatában az egyik legnagyobb ellenfél a katolikus egyház volt.

Az egyház fokozatos és durva háttérbe szorítása különböző szakaszokban ment végbe. Ebből nem hiányoztak a sajtókampányok, az egyházi személyek lejáratása, a hívők megfélemlítése, a rendőri intézkedések bevezetése. Eközben megtörtént az egyház háttérbe szorítása az oktatásban, betegápolásban, szegénygondozásban.²¹ 1945-ben felosztották az egyházi birtokokat, majd 1946-ban feloszlatták az egyházi szervezeteket, két évvel később pedig az egyházi iskolákat államosították. Az egyház ekkor már a kommunista hatalom „ideológiai ellenségeként” volt megjelölve, a fontos egyházi vezetőket megfélemlítéssel és erőszakkal távolították el és a helyükre a hatalomhoz hű embereket ültettek. 1948-ig négy egyház – a református, az evangélikus, az unitárius és az izraelita – vezetői aláírták az állammal a megállapodást.

Mindszenty József hercegprímást, aki a katolikus egyház élén állt, azonban 1949-ben börtönbüntetésre ítélték, mivel nem volt hajlandó kompromisszumot kötni. 1950. június 7-én és 9-én éjszaka 320 férfi szerzetest és 600–700 szerzetesnőt telepítettek ki

20 Vö. Lukács Miklós: A Bazilita Harmadrend Hivatása. Görögkatolikus Szemle, 2009. augusztus 17–18.

21 Borsodi Csaba: A szerzetesek kitelepítései 1950 nyarán. Jel 12. 6. 2000. 12–16. R. P.: Az 1950-es „megállapodás” háttéréről. Új Ember 1990. március 4. XLVI. 12.

rendőri segítséggel, majd június 18-án éjjel további 2000 szerzetest és apácát internáltak.²² Mindezt azért, hogy az Állambiztonsági Hatóság a Püspöki Kart tárgyalóasztalhoz kényszerítse.

A tárgyalások során nyomásgyakorlásként újabb kitelepítésekre került sor: július 11–12-re virradó éjszaka a nyugati határ mentén lévő rendházakból telepítettek ki 299 szerzetest. Az utolsóra a tárgyalások utolsó szakaszának megkezdésekor került sor: július 31–augusztus 1-re virradóra az északi és keleti határsávokból való kitelepítés ment végbe. Borsodi Csaba szerint ez és számos más lépés (pl. férfi és női szerzetesek összeköltöztetése, zsúfoltság, rossz körülmények, ide-oda költöztetés, kilépésre buzdító agitátorok megjelenése) azt támasztja alá, hogy a kormány a szerzetesek pszichikai kifárasztása, ezáltal pedig a kilépésük elérésére törekedett.²³

A Püspöki Kar végül 1950. augusztus 30-án aláírta az egyezményt, amely biztosította az állami ellenőrzést és szűk korlátok közé szorította a katolikus egyház mozgásterét. Az aláíró Grösz Józsefet ezt követően szintén börtönbüntetésre ítélték, a Püspöki Kar pedig feleσκűdött az alkotmányra.

Az egyház elleni akció következő lépéseként, 1950. szeptember 7-én jelent meg az a törvényerejű rendelet, amely megvonta a szerzetesrendek működési jogát.²⁴ Csak a négy tanító rend – a bencések, a piaristák, a ferencesek és a szegény iskolanővérek – működhetett tovább szigorú korlátozások és ellenőrzés mellett. 1950-ben Magyarországon 23 férfi szerzetesrend működött 2582 taggal, míg a nő rendekből 40 volt 8956 nővérrel. Ezek a rendtárok 636 rendházat birtokoltak.

A kommunista hatalomnak ez a lépése azzal magyarázható, hogy felismerte a szerzetesi közösségek felépítésében rejlő lehetőségeket: amíg az egyházmegyes papságot csak egyenként „ritkíthatják”, addig a szerzetesrendek, mint önálló közösségek, egy rendelettel teljes egészében megsemmisíthetők, és ezzel több, mint tízezer klerikális aktivistát tudnak elvonni a társadalomból. Mindezt egyszerű indokkal magyarázták meg: az állam átveszi a szerzetesrendek tevékenységeit, így a társadalomnak nincs többé szüksége rájuk. Ennek következtében több mint 600 rendházat

²² Borsodi Csaba i. m. 9.

²³ Vö. Borsodi i. m. 15–16.

²⁴ A rendelet dokumentumai nyomtatásban is megjelentek: Gergely Jenő: Az 1950-es egyezmény és a szerzetesrendek felszámolása Magyarországon, Vigilia Kiadó, Budapest, 1990.

koboztak el, melyeknek mintegy 12 ezer lakóját lakoltatták ki új otthon nélkül. A kolostoraikból elhurcolt szerzetesek számára megtiltották, hogy viseljék a szerzetesi öltözkűket és azt is, hogy akár csak kettesével is ugyanabban a lakásban lakjanak. Nem volt szabad egymással levelezniük, s nem volt ajánlatos találkozniuk sem. Nekik címzett küldemények címezésében nem jelölheték meg szerzetesi hivatásukat.

A feloszlatott rendházak tagjai ezt követően a kolostori élet és közösség által nyújtott keretek nélkül próbáltak meg boldogulni. Azok a rendtagok, akiket az egyházmegyek nem vehettek át lelkipásztori szolgálatra, világi pályákon igyekeztek elhelyezkedni, de legtöbbjük csak fizikai munkát tudott vállalni. Ha sikerült állást kapniuk, akkor is szinte minden lépésüket figyelték. A szerzetesek azonban a munka mellett sem feledkeztek meg hivatásukról, többen is bekapcsolódtak közülük abba az illegális mozgalomba, amely hitoktatás és egyesületi élet hiányában a keresztény lelkiség ébrentartását tűzte ki célul. Mindez a csoportok vezető papjainak, szerzeteseinek le tartóztatását vonta maga után, hiszen a kommunista állami szervek minden kis csoportosulásban összeeskűvést láttak.²⁵

4. A Nagy Szent Bazil Rend kolostorának felszámolása Máriapócson

A Nagy Szent Bazil Rend működését, ahogy az utódállamokban, Magyarországon is betiltották. A négy évtizedes pártidiktátúra idején két bazilita szerzetes ellen indult büntető eljárás. Nagy Sándor Sebestyén teológus hallgatót, aki szökni próbált az országból, Kistarcsára internálták, Regös Dénes Miklós bazilita atyát a Nagylétán tartott népmisszió után szovjet katonák hurcolták el.²⁶

Amikor 1950-ben betiltották a bazilita rendet, három házukban – Máriapócson, Hajdúdorogon és Kispesten – ötvenheten éltek. Az illegális évtizedeiben Dudás Bertalan László állt a rend élén. A kommunista hatóságok ellene is megpróbáltak hamis vádakot koholni.

²⁵ Hetényi Varga Károly: Szerzetesek a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában I. Üldözött baziliták, bencések, ciszterciek, domonkosok, ferencesek és irgalmas rendiek szenvedéstörténete. Márton Áron Kiadó, Budapest, 2000. 10–11.

²⁶ A bazilita szerzeteseket ért megpróbáltatásokról lásd: Hetényi Varga i. m. 17–51. Bendász István–Bendász Dániel: Helytállás és tanúságtétel. A Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye hitvalló és meghurcolt papjai. Kairosz Kiadó, Budapest, 2014.

Miután nem tudták rávenni, hogy nyugatra szökjön, s így kémkedéssel sem vádolhatták, megvonták a működési engedélyét.²⁷

1948-ban a szerzetesek már olyan kevesen voltak a pócsi kegyhelyen, hogy csak a hitoktatást tudták elvállalni a helyi iskolában. Ebben az évben bezárták a rend máriapócsi iskoláját is, amelyben a bazilissza nővérek tanítottak. Az 1950. szeptember 4-én kiadott törvényerejű rendelet végrehajtása során a pócsi kolostor egy olyan hely volt, ahová más szerzetesrendek tagjait gyűjtötték össze. Dudás Bertalan atya visszaemlékezéseiből részletesen ismerjük annak a két hónapnak a történetét és körülményeit, ami alatt a különböző kolostorokból származó atyák és nővérek Máriapócsra töltöttek.

Bertalan atya elmondása szerint szinte meglepetésként érte őket 1950. június 10-én a civil hatóságoknak az a bejelentése, hogy a bazilita atyák és nővérek rendházába be kell fogadni a délután érkező deportált szerzeteseket és el kell látni őket. Részletesebb tájékoztatót nem adtak. Ezek a szerzetes atyák és nővérek beszéltek el történetüket, melyet Bertalan atya visszaemlékezésében olvashatunk a Görögkatolikus Szemle 2007. évi kalendáriumában.²⁸

A deportáltak beszámolóikban az utazás szörnyűségét, az ávosok embertelenségét és a megaláztatásokat emelték ki. A rendtagokat az éjjel utáni órákban felverték, a folyosóra állították, arccal a fal felé fordították őket és a hátuk mögé ávosok álltak géppisztollyal. A szobáikat és az egész rendházat felforgatták, csak egy kicsi, fehérneműkből álló csomagot vihettek magukkal. Ezután betuszkolták őket a kint várakozó teherautókba, amelyek ponyvakkal voltak letakarva és a hajnali órákban elindultak. A férfiakat és nőket vegyesen szállították, mellettük katonák ültek. Voltak olyanok, akiket 500 kilométeres távolságból folyamatosan utaztattak Máriapócsra, csak egy-két helyen álltak meg, hogy az atyák és nővérek természeti szükségletüket elvégezhessék. Későn délután érkeztek meg Máriapócsra.²⁹

Érkeztek Máriapócsra jezsuiták és Szegény Iskolanővérek Kalocsáról, szaléziek Szombathelyről és Nyíregyházáról. A kalocsai jezsuita kollégiumból 22 szerzeteset, 12 papot és 10 testvért deportáltak, P. Pozsárkó Ferdinánd rektort, Krajnyik György

27 Hetényi Varga i. m. 20.

28 Dudás Bertalan. Emlékeim a kommunista diktatúra 1950. június 10-én Máriapócsra deportált szerzeteseiről. Görögkatolikus Szemle Kalendárium, 2007. 104–106.

29 P. Dudás Bertalan (OSBM): „Közös örökségünk” Németh Péter interjúja. Szabolcs-Szatmári Szemle, 90/4. XXV. évf. 4. sz. Nyíregyháza, 1990. 426.

gondnokot, illetve az érseki kissereminárium tanári karát és másokat. A szaléziek közül 15 szerzetespap érkezett.

Máriapócsra a monostor rendőri felügyelet alatt volt, többször – olyankor még éjszaka is – jöttek ki a szerzetesek ellenőrzésére Nyírbátorból. A kegyhely monostora nem volt felkészülve ennyi személy befogadására és ellátására, tömegesen kellett lakniuk és az ellátás hiányosságait is el kellett viselniük. Az internált szerzetesek ezért sokat tartózkodtak a templomban, nagybúcsúi szezonban pedig papi szolgálataikkal segítettek a lelki szolgálatokban.

A bazilissza nővérekhez is érkeztek apácák: ide kerültek Dombóvárról az ottani Szent Orsolyáról elnevezett nővérek és Kalocsáról a Szegény Iskolanővérek. A nővérek körülbelül hetvenen, a férfi szerzetesek negyvenen voltak.³⁰ Az ő helyzetük sokkal rosszabb volt, mivel a pócsi nővérek lakása nagyon szűkös volt. A két hónapban, amit Máriapócsra kellett tölteniük, sokan csak szalmán vagy szalmazsákon alhattak, a nagyobb ebédlőben és az alagsor helyiségeiben, lepedővel, pléddel takarózva.

A deportálás híre gyorsan elterjedt nemcsak Máriapócsra, hanem a szomszédos falvakban is. A súlyos helyzetben lévő rendtagokat az emberek igyekeztek segíteni, Nyírcsaholyból és Nyírbátról lovas fogatokkal hozták az élelmiszer adományokat.

A más rendekből érkezett atyák és nővérek a kolostor feloszlatásáig maradtak Pócsra. Bertalan atya kiemeli, hogy az internálás feloldásakor ezek a rendtagok szinte meghatódva búcsúztak a Könnyező Pócsi Szűzanyától. Sokan barátságot kötöttek a bazilita szerzetesekkel és bazilissza nővérekkel, így távozásuk után is tartották a kapcsolatot. P. Holovics Flórián atya például csaknem a haláláig levelezésben állt a bazilita renddel és küldte a pócsi monostor levéltárába a bazilitákra vonatkozó 17–19. századi adatokat, amelyeket kutatása során talált.³¹

A kolostor feloszlatása szintén embertelen körülmények között zajlott, a bazilita atyák megpróbálták mindent menteni, amit csak tudtak. A rend értékeit Hegedüs atya, a házfőnök elszállította Bodrogkeresztúrra. Az élelmiszert szétosztották a nép között. A könyvtár ajtaját még az államosítás előtt lepecsételték, felügyeletét pedig Adorján Tibor iskolaigazgatóra bízták, most azonban feltör-

30 P. Dudás i. m. 426.

31 Dudás Bertalan: Emlékeim a kommunista diktatúra 1950. június 10-én Máriapócsra deportált szerzeteseiről, Görögkatolikus Szemle Kalendárium, 2007. 104–106.

ték a pecsétet, s az itt lévő nagy értékű, 16–17. századból származó könyveket egy deszkából készített csúszdán a templomudvarra csúszttatták.³² A templom nyolc méter magas párkányzatára rakták fel ezeket úgy, hogy alulról semmi nem látszott. Ezek a munkák sajnos később elkallódtak, mivel 1951-ben Bodnár Sándor atya nagytakarítást végeztetett a templomban, s ekkor megtalálták ezeket a könyveket is. Leszedték őket és egy nagy helyiségbe hordták, amit azonban nyitva hagytak, így bárki vihetett el belőlük. Dudás Bertalan kérésére a püspök felhatalmazta Rojkovics kanonokot, hogy a könyveket teherautóval Nyíregyházára szállítsa. Ezek jelentették a mostani szemináriumi könyvtár alapját. A kolostori könyvtár többi részét, ami az eredeti helyén maradt, a zsidók által oda-menekített könyvekkel, a kommunista párt brosúráival és szépirodalmi művekkel töltötték ki. Egy év múlva két teherautó érkezett a Debreceni Egyetemi Könyvtár megbízásából, és a munkások „mint a répát” felhányták rájuk a könyveket és elszállították.³³

A levéltár anyagát először Dudás Bertalan atya helyezte biztonságba, bőröndökbe rakta és elrejtette egy nagyobb lakás „stukatúrájában”. Mivel ezt később veszélynek érezte az egerek miatt, a levéltári dokumentumokat Nyíregyházára szállította. Bertalan atya bátyjának, Dudás Miklós püspök atyának az előszobájában állt elődjének, Miklósy Istvánnak egy hatalmas ládája, amelybe útjai alkalmával az egyházi felszerelését rakták, az iratok nagy része ebbe került, a többi pedig a püspöki levéltárba. Egyszer azonban emberek érkeztek a megyétől, akik lepecsételték a ládát, ekkor Dudás püspök atya kérésére kivették onnan az iratokat és Bacsóka Pállal együtt egy éjszaka elégették azokat az anyagokat, amelyeket az ÁVO egyházellenes propagandára használhatott volna fel.³⁴ A bútorok és ikonok sorsáról annyit lehet tudni, hogy Hegedüs atya az anyagiakat mentette. A raktárban lévő tárgyakat a templom padlására vitték, ahova még létrával is nehéz volt feljutni. Ezek nagy része eltűnt, mivel Bodnár atya idejében, amikor a templomtetőt festették, megtalálták a régi tárgyakat, és lehordták őket, azt azonban nem tudni, hova.

A rendház felszámolása és a szerzetesek szétszórátása pótolhatatlan károkat okozott. A közel tízezer kötetes könyvtárat is

32 Koczak Antal máriapócsi házfőnök nagyon sok értékes könyvet vásárolt meg az 1770-es években Bécsben felosztatott jezsuita könyvtárakból, s ez az anyag volt a bazilita kolostor könyvtárának legnagyobb értéke. lásd: P. Dudás i. m. 427.

33 P. Dudás i. m. 427.

34 P. Dudás i. m. 427.

leltározás nélkül teherautókra rakták, és elvitték Budapestre és Debrecenbe. A könyvek egy részét később nagyon rossz állapotban megtalálták Budapesten. A kegyhely régi ikonjai, kegytárgyai is elpusztultak.³⁵

5. Helykeresés a civil életben

A felosztatás idején a Nagy Szent Bazil Rend 14 felszentelt papból, 19 szeminaristából és 6 atyából állt.³⁶ Ebből két atya nyugdíjba mehetett, 10 fő maradt az egyházmegye keretein belül, kettő pedig azon kívül. Az idős atyákat Bodrogkeresztúrra és Tihanyba vitték, ők ott is haltak meg.³⁷ A szerzetesek egy része lelkipásztori munkát kapott, másik része pedig létszámfeletti státuszba került, civil pályán próbált elhelyezkedni.

Hegedüs József Joákim atya Bodrogkeresztúron volt parókus 1990-ig, az idős és súlyosan beteg rendtársai az ő védőszárnyai alatt készültek a halálra. A rend újraindulása után pedig házfőnöki feladatokat látott el (1990–98).³⁸ Itt, Bodrogkeresztúron halt meg Sándor Jozafát atya (1953-ban),³⁹ Szabó Izidor atya (1957-ben),⁴⁰ Liki János atya (1961-ben), Zsatkovics Dénes atya (1972-ben).⁴¹

Liki Imre atya az újonnan alapított Papnevelő Intézet és Főiskola rektora lett filozófia és dogmatika tanárként (1950–1959).⁴² *Orosz Sándor Ágoston* a szétszórátás után a szemináriumban lett spirituális atya (1950–51) és aszketikát, szertartást és történelmet tanított 1952-ig. Máriapócon és Fábánházán volt segédlelkész, majd Zemplénagárdra került parókusként és magához vette Legeza Tivadar atyát.⁴³ Kiss Leontin miskolci káplán lett,⁴⁴

35 P. Dudás i. m. 427–428.

36 Véghseő Dániel: Szubjektív emlékezés. Ivancsó István (szerk.): „Egy szájjal és egy szívvel” A Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola Jubileumi Emlékkönyve (1950–2000), Nyíregyháza, 2000. 71.

37 Bati Márk szíves közlése. Vö. Véghseő Tamás: Görögkatolikus papok történeti névtára. 1. kötet A Hajdúdorogi Egyházmegye és a Miskolci Apostoli Exarchátus 1850 és 1950 között felszentelt papjai, Nyíregyháza, 2015. 156.

38 Az 1850 és 1950 között felszentelt bazilita atyák, Bazilita Harmadrendi Értesítő, 2017. XXII. évf. 3. szám. 5–12.

39 Vö. Véghseő Tamás i. m. 143.

40 Vö. Véghseő Tamás i. m. 80.

41 Véghseő i. m. 75. vö. Véghseő Tamás i. m. 107.

42 Török István (szerk.): „Bátraké a föld és az ég”: Dr. Liki Imre János bazilita szerzetes emlékére, Nagy Szent Bazil Rend, Máriapócs, 2008. Véghseő Tamás i. m. 147.

43 Ivancsó István (szerk.): Az Orosz-emlékdélután előadásainak anyaga, Nyíregyháza, 2017.

44 Vö. Véghseő Tamás i. m. 160.

Mező Teofil pedig Máriapócsra került kisegítőként.⁴⁵ Jöcsák Máté Regmecen helyezkedett el lelkészként.⁴⁶ *Regős Miklós Dénes* atya papi működése is megszakadt 1950-ben, gyári munkásként helyezkedett el Budapesten, de egészségi állapota miatt idejekorán leszázalékolták. 1953-tól egyházi szolgálaton kívül Budapesten hunyt el 1985-ben.⁴⁷

A máriapócsi születésű *Dudás Bertalan atya*, aki 1943–1950 között a rend tartományfőnöke volt, a szétszóratást követő években Anarcson működött szervezőlelkészként, majd parókusként (1950–1989). *Dudás Miklós* püspök úgy próbálta megvédeni a testvérét, hogy egy kis filiában helyezte el. Anarcson Bertalan atya odakerülésekor nem volt sem templom, sem parókia, ezeket ő építtette meg. Emellett szervezte az egyházközséget, művelte a kertjét, misebort készített. Bertalan atya Anarcson is olyan életet élt, mint a bazilita közösségben és a rendtársaival is tartotta a kapcsolatot, Hegedűs József atyával rendszeresen látogatta az idős bazilita atyákat Bodrogkeresztúron.⁴⁸ Az újjászerveződéskor a rend magyarországi tartományfőnöke lett (1989–1992). Bertalan atya sokat tett a rend értékeinek megőrzéséért, számos adatot a rend történetéről az ő visszaemlékezéseiből ismerünk. Emellett rendszeresen publikált a Nagy Szent Bazil Rend történetéről.⁴⁹

A novíciusokat a püspök, *Dudás Miklós*⁵⁰ a nyíregyházi szemináriumban helyezte el, az állam azonban megtiltotta, hogy ott tanuljanak tovább.⁵¹ A 19 szemináriumi növendékből csak 3 tudott végül Budapestre utazni, majd 1956 után külföldre szökni.⁵²

45 Vö. Véghseő Tamás i. m. 150.

46 Véghseő i. m. 74. vö. Véghseő Tamás i. m. 139.

47 Török István Izsák (szerk.): „Maradjunk meg mindnyájan a szeretetben” P. Regős Dénes bazilita atya emlékére, Baziliták sorozat II. kötet, Máriapócs, 2005. 7. Vö. Véghseő Tamás i. m. 186.

48 Ihnát János atya szíves közlése. Vö. Véghseő Tamás i. m. 159–160.

49 Dudás Bertalan: A Szent Bazil rend máriapócsi monostorának levéltára. Magyar Egyháztörténeti Vázlatok, 1992. 263–267. Dudás Bertalan–Legeza László–Szacsavay Péter: Baziliták. Mikes Kiadó, Budapest, 1993. Dudás Bertalan: A baziliták szerepe a Hajdúdorogi Egyházmegye történetében. Timkó Imre (szerk.): A Hajdúdorogi Bizánci Katolikus Egyházmegye jubileumi emlékkönyve 1912–1987. Nyíregyháza, 1987. 103–115. Dudás Bertalan: I. Lipót császár 1701. január 9-én kelt megbízó levele: Egy eredeti okmány a Nagy Szent Bazil Rend levéltárában. Ivancsó István (szerk.): Máriapócs 1696–Nyíregyháza 1996. Történelmi konferencia a Máriapócsi Istenszülő-ikon első könnyezésének 300. évfordulójára, Nyíregyháza, 1996. 79–85. Dudás Bertalan: A Szt. Bazil Rend máriapócsi gyűjteménye, Görög Katolikus Szemle Kalendárium 1. 1995. 40.

50 Vö. Véghseő Tamás i. m. 138–139.

51 Erdei József és Rakaczky Bazil bazilita atyák szíves közlése.

52 P. Dudás Bertalan (OSBM): „Közös örökségünk”. Németh Péter interjúja. Szabolcs-Szatmári Szemle 1990. 4. sz. 426.

A bazilissza nővérek számára még nehezebb volt a civil életben való elhelyezkedés. A rendjétől megfosztott szerzetesnőnek a szocialista nőtársadalomba kellett beolvadnia, ami nem volt könnyű feladat. A nővérek ugyanis kiszorultak azokból az állásokból, munkalehetőségekből, amelyekben korábban jelentős, hagyományos szerepük volt (gyermeknevelés, tanítás, betegápolás, szociális gondozás stb.). csak kevesen találtak a képzettségüknek megfelelő munkát.⁵³

A fogadalmas nővérek száma a máriapócsi rendházban 1950-re huszonnégyre nőtt, a novíciákkal együtt huszonnyolcan voltak ekkor. A nemrég elhunyt Márta nővér 1950-ben tette le örökfogadalmát, a rend feloszlását követően háztartási alkalmazottként dolgozott. 1957-től templomi szolgálatot látott el.⁵⁴ Imre Margit Ágota nővér, a rendház jelenlegi házfőnöknője, volt az utolsó a közösségben, aki 1950-ben beöltözött. Ágota ifjú novíciaként a debreceni Svetits Gimnáziumba került. Mivel ez a Szegény iskolánővérek intézménye volt, az ottani apácák a saját jelöltjeik mellett őt is tanították. A gimnázium elvégzése után a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem matematika–fizika szakán folytatatta tanulmányait.⁵⁵ Visszaemlékezésében kiemelte, hogyan nagyon nehéz volt ebben az időben helytállnia, de az Úr akaratából sikerült.

6. „The basilian fathers of Máriapócs in Matawan”

1956 után három bazilita novícius érkezett az Egyesült Államokban lévő Matawanba: Skinta István, Rakaczky Bazil és Erdei József, akik a máriapócsi kegyhelyen szolgáltak korábban. Szerzetesi fogadalmukat már az Egyesült Államokban tették le.

Skinta atya 1963-ban vette meg Flakker család tulajdonát képező 125 éves farmot, melynek épületében először két nagyobb szobát, majd 1965-re az egykori csúrt is átalakították. Míg a közösségi és monostori atmoszféra megteremtése Bazil atyára hárult, Skinta és Erdei atyák feladata a parokiális, liturgikus és adminisztratív feladatok ellátása volt. Ők hozták létre a „matawani Máriapócsot”.

53 Bögre Zsuzsanna–Szabó Csaba: Törésvonalak. Apácasorsok a kommunizmusban. Budapest, 2010. 23–24.

54 Márta nővér nyugalomba vonulása, Bazilita harmadrendi értesítő, 2008. XIII. évf. 1. sz. 1.

55 Vatamány Márta és dr. Szemerszki Terézia riportja Ágota nővérrel, Bazilita Harmadrendi Értesítő, 1995. II. évf. 1. sz. 2–3.

A Máriapócsról érkező baziliták, mivel saját parókiájuk nem volt, olyan közösségekbe jártak ki, ahol a hívek igényelték a magyar nyelvű liturgiát. A szerzetesek eleinte nagyon szegény körülmények között éltek és a beilleszkedés sem ment könnyen: *„Még eleinte féltek is tőlünk: kijött a kommunista Magyarországról három ember, aki magát papnak mondja, de aztán kibékültünk a püspökökkel. Mikor átjött István atya, szegény akart minél hamarabb valamit létesíteni. 'Menjünk, beszéljünk a néppel, a nép segít.' Az ottani papok mindent az angolra vittek át, féltették a papok, hogy a baziliták megbontják az egyházközséget, mert ők tartottak magyarul misét, máshol angol volt.”*⁵⁶

A nép idővel azonban megszerette őket: *„A nép szerette a szerzeteseket, nagyon szerettek minket, Matawan egy farm, kint van, rómaiak jártak reggeli misére, megtanulták a bizánci dallamokat, énekeltek is.”*⁵⁷

A kolostor alapkövét Bazil atya házfőnöksége (1964–1966) idején tették le, a közösség virágzása Skinta atya (1966–1971) vezetése alatt kezdődött el. 1966 nyarán vette kezdetét a Bazilita Fiútábor és még ez év őszén felállításra került a tábori oltár. Ezen a helyen indulhatott meg a minden év júliusában megtartott zarándoklat, melyen egyre többen vettek részt. Ez újabb épületek vásárlását, vendégházak építését követelte meg. 1968-ban szentelte fel Dudick püspök a kültéri feszületet, és ebben az évben csatlakozott a közösséghez Lawrence Wolf testvér.⁵⁸

Az addigi kitartó munka 1969 augusztusában hozta meg gyümölcsét: a közösséget teljes jogú kolostorként ismerték el. 1971-től Erdei József atya vette át „Mariapoch” vezetését, tervei között szerepelt egy új közösségi ház építése is. A költségeket a hívek és más görögkatolikus egyházközségek hozzájárulásából, adományaiból fedezték.

A bazilita közösség az adományok gyűjtése mellett a püspök tanácsára bingo estek rendezésébe kezdett: *„Hogy fölépült a bingo hall, a püspök mondta: 'Kezdj bingózni!' mondom, püspök úr, az egy szerencsejáték. 'Joe, nem az.' Nem akarunk csak lelki dolgokkal foglalkozni. De püspök úr, ez egy szerencsejáték. 'Joe, nem,*

⁵⁶ Erdei József atya szíves közlése.

⁵⁷ Erdei József atya szíves közlése.

⁵⁸ Ő később különböző problémák miatt kórházi kezelést kapott, így végül nem tért haza Erdei József atyával Magyarországra.

*az öregeket el kell vonni az utcáról, nincs hova menniük, nincs társadalmi életük. ' És rájöttem, hogy mint a család úgy vannak.”*⁵⁹ A nyereményt mindig négy részre osztották, amiből egy negyedet a baziliták kaptak.

1973 márciusában a kolostorhoz vezető bekötőutat hivatalosan is „Monastery Lane”-re keresztelték át. Az új közösségi épület 1973 júliusára készült el, majd 1981-ben az engedélyek beszerzése után megkezdődhetett egy nagyobb munka, egy komplex kolostor és templomegyüttes kiépítése. A kolostor a következő helyiségekből állt: *„van egy bingo terem, száz ember fér bele, kápolna, kétszáz ember, nyolc hálósoba, nagy ebédlő, ahol harminc ember elfér. A püspök kijön a papjaival és van szép ebéd és beszéd, voltak gyűlések, a magyar papi egységből odajöttek, mert nem volt jobb hely. Jó személyzetünk volt, egy házaspár és egy asszony, akik együtt dolgoztak.”*⁶⁰

A „matawani Mariapoch” kolostorát 2016-ban teljesen fel kellett számolni, hiszen Skinta atya és Bazil atya⁶¹ már korábban hazajöttek, Lőrinc testvér kórházba kerül, így már csak József atya maradt ott egyedül. „Father Joe” nehéz szívvel jött haza, hiszen megígérte a híveknek, hogy élete végéig Matawanon marad.

A sok-sok év alatt gyötrelmes munkával felépített kolostor és kápolna sorsáról a 2016-ban hazatért szerzetes atya így nyilatkozott: *„Nehéz volt, fölépítettük a kis kápolnát, lehet hogy leverik, nem tudtuk eladni egyházi célra, kértük, hogy szétdaraboljuk lakásoknak, nem engedték, jött egy magyar csoport, hogy megveszik és gyűléseket rendeznek, és hogy lesz egy olyan, akik betegek, ott tartják, de az állam nem engedte.”*⁶²

7. Záró gondolatok

A kommunista hatalom az 1950. szeptember 4-i rendelet végrehajtása után úgy vélte, hogy a szerzetesség eszménye örökre eltűnt. Ahogy a számtalan példa mutatja, nem így történt: a szerzetesek nagy része fogadalmához hűen viselte a negyven év meg-

⁵⁹ Erdei József atya szíves közlése.

⁶⁰ Erdei József atya szíves közlése.

⁶¹ Bazil atya 2010-ben végleg hazajött, mert Ábel tartományfőnök atya a hivatásgondozást, a magiszteri feladatot bízta rá.

⁶² Erdei József atya szíves közlése.

próbáltatást. Rendházaiktól távol is neveltek, ápoltak, segítettek ott, ahova a gondviselés vezette őket.

Hazánkban 30 férfi és 57 női szerzetesrend indult újra a rendelet felbontását követően. Az idős nővérek és atyák visszatértek közösségeikbe és új hivatások is születtek.

A Nagy Szent Bazil Rend 2000. szeptember 10-én kapta vissza a rendházát.⁶³ A korábban elmeegógyintézetként, majd öregotthonként működő épületet apránként vehették birtokba. A kolostor mára teljesen megújult, földszintjén működik a kegyhely és a rend történetét bemutató múzeum,⁶⁴ illetve zarándokok számára vendégszobákat is kialakítottak a földszint másik részén.

A rend férfi ágának ma öt fogadalmas tagja van. Az Amerikában élő atyák is végleg hazatértek: Bazil atya 2010-ben, József atya pedig 2017-ben. A bazilissza nővérek ketten vannak, nincsenek jelöltjeik.

A Máriapócson élő bazilita közösség elsődleges célja és feladata napjainkban a máriapócsi kegyhely és a kegytemplom ellátása, lelkipásztori szolgálata.

⁶³ Makkai László: A Bazilita rendház visszaadása, Görögkatolikus Szemle, 2000. október 3.

⁶⁴ Földvári Katalin: A Nagy Szent Bazil Rend Máriapócsi Gyűjteménye, Nyíregyháza, 2009.